

NOA SEMINAR NOVEMBER 2020

DET ER NOK NÅ!

Om hvordan skogbruket gjør Oslomarka fattigere på natur- og opplevelsesverdier, og hvilke grep som må tas for å snu utviklingen

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA), oktober 2020

ISBN 978-82-90895-91-9, Det er nok nå! / Håkon Eide Gundersen og Hanna Løken, trykt, heftet
ISBN 978-82-90895-92-6, Det er nok nå! / Håkon Eide Gundersen og Hanna Løken, e-bok (PDF)

NOA seminar november 2020

Det er nok nå!

Håkon Eide Gundersen og Hanna Løken

Forside: Hogstfelt i Øskjevalsbrenna på Krokskogen. Bildet viser tydelig at trærne har stått spredt og at skogen med letthet kunne vært plukkhogd i stedet for å måke ned alt. Foto GA/NOA.

Norges Naturvernforbund er en demokratisk medlemsorganisasjon med over 31.000 medlemmer, og med 100 fylkes- og lokallag rundt i hele landet. Vi arbeider lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt med å ta vare på naturen og bekjempe klimakrisen. Er du medlem av Naturvernforbundet, er du også medlem av fylkes- og lokallaget du sokner til. Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) er det største fylkeslaget i Norges Naturvernforbund, og ble stiftet 1914.

DET ER NOK NÅ!

Om hvordan skogbruket gjør Oslomarka fattigere på natur- og opplevelsesverdier, og hvilke grep som må tas for å snu utviklingen.

Oslomarka er en unik kilde til naturopplevelser, rekreasjon og friluftsliv for 1,2 millioner mennesker og rommer et stort biologisk mangfold. Vedtatte lover og forskrifter skal sikre markanaturen og dagens og fremtidige generasjoners muligheter til å ta del i markas fellesgoder.

Likevel drives skogbruket i Oslomarka like intensivt som all annen skog i landet, også i de siste gjenværende, varierte gammelskogene med store natur- og opplevelsesverdier. Konsekvensen er at markas siste gammelskoger stadig erstattes av ensformig, ensartet og ensaldret industriskog: Det er nå mindre enn 11 % av den produktive skogen i marka som aldri tidligere har vært flatehogget!

Bakgrunn

Skogoppsynet, representert ved kommunenes landbrukskontorer og landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Viken, har ansvar for skogforvaltningen i Oslomarka. All hogst i Oslomarka er meldepliktig til kommunenes landbrukskontor. Landbrukskontorene fatter vedtak der den meldte hogsten godkjennes, godkjennes med vilkår eller avslås. Hogstvedtakene kan så påklages av interesseorganisasjoner, som Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA), og av skogeieren eller dennes representanter. Fylkesmannen i Oslo og Viken, ved landbruksavdelingen, er klagemyndighet.

NOA har i arbeidet med denne rapporten, på eget initiativ, registrert og dokumentert alle tilsendte hogstmeldinger i Oslomarka for perioden 2017-2020 og gjennomgått et representativt utvalg av kommunenes vedtak. Sammen med NOAs klager på godkjente hogster og Fylkesmannens behandling av disse klagen, besitter NOA et omfattende materiale som gir god oversikt over gjeldende forvaltningspraksis for hogster i marka. Tilsvarende oversikt er ikke tilgjengelig fra Fylkesmannens landbruksavdeling.

Figur 1. Industriskog, det vil si skog som er flatehogget og tilplantet, dominerer Oslomarka (venstre). Industriskog er fattig på natur- og opplevelsesverdier og lite attraktivt for friluftsliv. Den eldre, mer naturpregede og betydelig mer varierte skogen, som er viktig for mange truede arter, blir det stadig mindre igjen av i marka (høyre). (Begge foto: NOA).

NOAs viktigste funn

NOAs gjennomgang viser at landbrukskontorene jevnlig fatter vedtak om hogst som reduserer Oslomarkas opplevelsverdier og fratar truede arter deres livsmiljø (se tabell 2). Hensynet til rasjonell skogsdrift og økonomisk inntjening for skogbruket vektlegges fremfor hensynet til biologisk mangfold, naturopplevelse og friluftsliv, ofte i strid med formålsbestemmelsene i naturmangfoldloven¹, markaloven² og markaforskriften³. Kommunenes praksis bekreftes gjennom Fylkesmannens klagebehandling.

NOAs arbeid med hogster i Oslomarka (2017-2020) viser at:

- **Kunnskapsgrunnlaget for forvaltningen av miljøgodene i Oslomarka er for dårlig.** Det er ikke foretatt systematiske registreringer av markas naturmangfold. Truede arter og deres livsmiljøer er ikke tilstrekkelig kjent til

at de kan bevares. Kunnskap om områdenes opplevelsverdier er fraværende og markas kulturminner er svært mangelfullt registrert.

- **Områder med stort biologisk mangfold, også den aller eldste skogen (se figur 3), godkjennes for flatehogst,** med den konsekvensen at viktige livsmiljøer for truede arter degraderes eller ødelegges, i strid med naturmangfoldloven, markaloven og markaforskriftens formål.
- **Områder med store verdier for friluftsliv og naturopplevelse godkjennes for flatehogst (se tabell 2)** og erstattes av opplevelsfattig og ensformig industriskog, i strid med markaloven og markaforskriftens formål.
- **Klager på godkjent hogst i slike viktige områder for natur og friluftsliv, fra NOA og andre interesseorganisasjoner, blir normalt avslått (se tabell 2),** oftest med udokumenterte og overfladiske begrunnelser.

Areal meldt for hogst	2017	2018	2019	Aug. 2020
Areal (da/år)	11 200	14 600	9 900	8 000

Tabell 1. Omfang av meldt hogst i marka (areal i dekar). Tallene må anses som minimumstall, da NOA er kjent med at ikke alle hogstmeldinger er videreformidlet til NOA.

NOAs klager på godkjent hogst (2017 - aug. 2020)	Antall klager	Antall medhold
Manglende hensyn til biologisk mangfold	54 (35*)	0 **
Manglende hensyn til naturopplevelse og friluftsliv	44	2
Manglende hensyn til både biologisk mangfold, naturopplevelse og friluftsliv	46 (22*)	0 **
Saksbehandlingsfeil alene	17	-
Sum	161	2

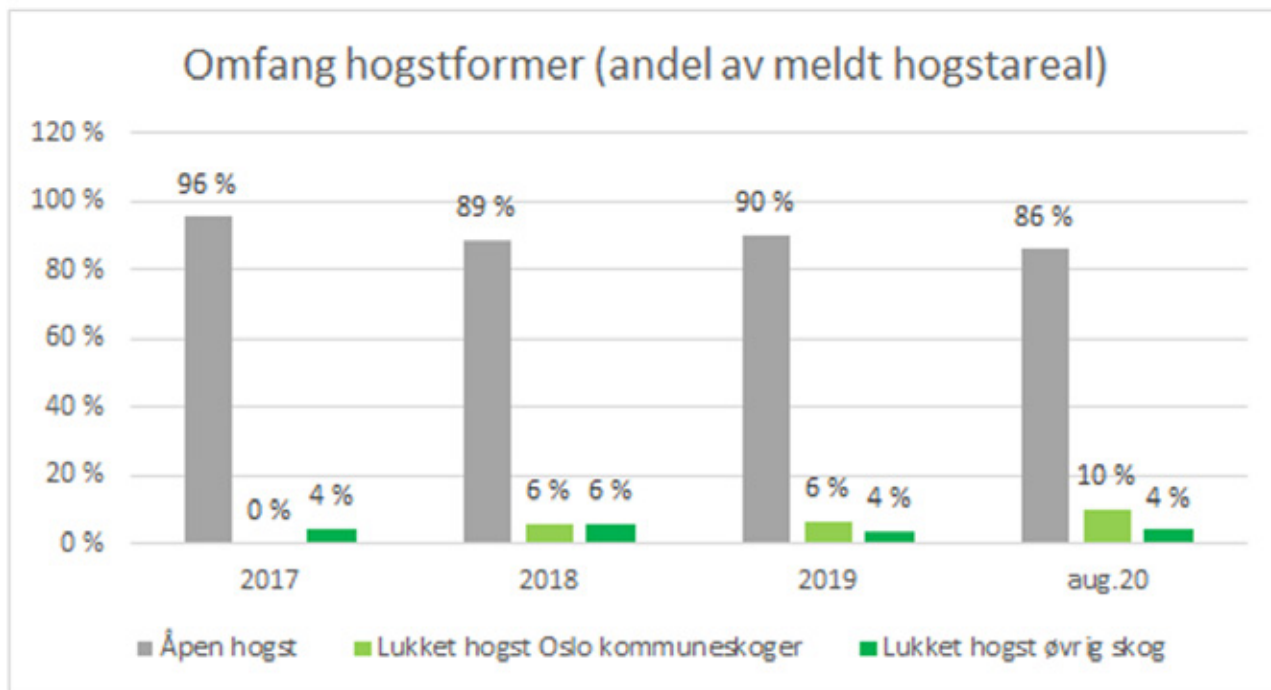
Tabell 2. Oversikt over NOAs påklagede bestand (områder) i perioden 2017 til august 2020, fordelt på begrunnelsen for klagen.

* Bestand med funn av rødlistede arter. ** I tillegg tas det hensyn til funn av truede arter ved at skogoppsynet i de fleste tilfeller setter vilkår om hensynssone med 30 m. radius rundt de truede artene.

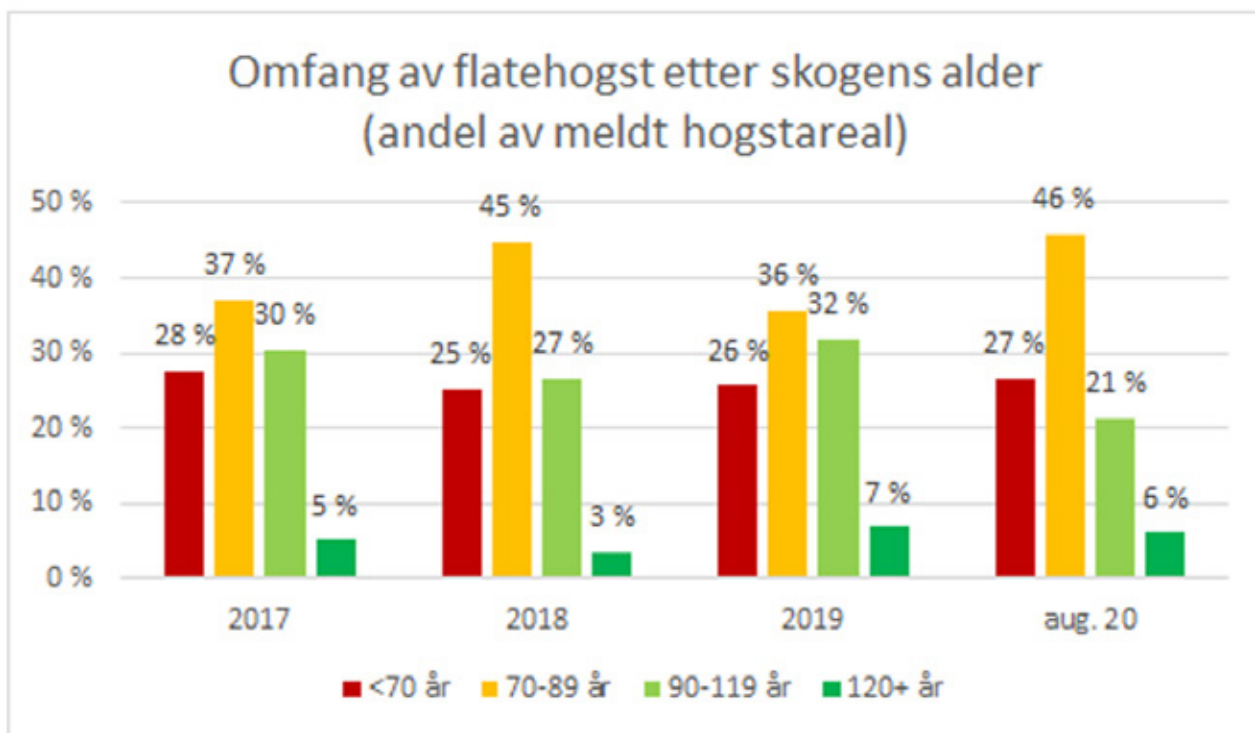
1 Naturmangfoldloven (2009). *Lov om forvaltning av naturens mangfold*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100> (Lest 12.10.2020)

2 Markaloven (2009). *Lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner av 1.september 2009*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-05-35>. (Lest 17.07.2020).

3 Markaforskriften (1993). *Forskrift om skogbehandling og skogsdrift for skogsområder i Oslo og nærliggende kommuner (Marka), Røyken, Lier, Hole, Ringerike, Jevnaker, Lunner, Asker, Bærum, Oslo, Nittedal, Nannestad, Gjerdrum, Skedsmo, Lørenskog, Rælingen, Enebakk, Ski og Oppegård kommuner, Akershus, Buskerud og Oppland av 2.april 1993 nr. 268*. Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/LF/forskrift/1993-04-02-268> (lest 17.07.2020).

Figur 2. Fordeling av hogstformer som andel av hogstmeldt areal. Som åpen hogst regnes flatehogst (gran), frøtrestilling (furu) og småflatehogst. Som lukket hogst regnes hogster som i stor grad bevarer det eksisterende skogbildet, herunder gjennomhogst og plukkhogst, eventuelt kombinert med småflatehogst på samme hogstareal.

Figur 3. Andel av arealet som er meldt for flatehogst fordelt etter skogens alder.

Hvordan kan dette skje?

1. Skogoppsynets vedtak baseres på et sviktende kunnskapsgrunnlag

Skogoppsynet baserer sine vedtak om hogst kun på:

- Eksisterende kunnskapsgrunnlag i form av kartfestet informasjon i offentlig tilgjengelige databaser om viktige livsmiljøer (nøkkelbiotoper etter Miljøregistrering i Skog - MiS), svært viktige naturtyper og truede arter.
 - Lokalt og regionalt viktige naturtyper, som utgjør om lag 90 % av de kartlagte naturtypene, vises ikke databasen tilrettelagt for skogoppsynet og det er heller ikke krav om å ta hensyn til slike naturtyper ved hogst.
- Eventuelle observasjoner fra landbrukskontorets representant(er) ved befaring av hogstområdet.

Biologiske verdier i Oslomarkas siste gammelskoger er dårlig kartlagt og mange viktige leveområder for truede arter er oversett eller av andre årsaker utelatt fra MiS-registreringene og derfor ikke registrert i kartdatabasene. Ny kunnskap innhentes som hovedregel ikke. Markaorganisasjonenes kunnskap etterspørres ikke som del av saksbehandlingen.

Kombinasjonen av et kunnskapsgrunnlag fullt av hull og manglende biologisk kompetanse på skogoppsynets hogstbefaringer har gjentatte ganger resultert i at områder med store ikke-kartfestede naturverdier godkjennes for flatehogst.

- NOA og miljøorganisasjonen Monark har i undersøkelsesperioden funnet rødlistede arter i mer enn 80 områder godkjent for hogst⁴. I minst 65 områder er det gjort funn av arter som er karakterisert som truet. I resterende områder er det gjort funn av rødlistearter kategorisert som nær truet, som betyr at de vil bli truet dersom hogstpåvirkningen fortsetter.

Disse verdiene ville gått tapt dersom skogoppsynets vurderinger ikke var blitt utfordret.

- I en håndfull tilfeller har grunneier trukket hogstmeldingen tilbake etter at NOA har funnet sterkt truede arter som huldrestry og lappkjuke og den kritisk truede arten storporet flamme-kjuke i områder skogoppsynet har vurdert som ordinær skog og godkjent for flatehogst.
- NOA har ikke kartlagt alle gammelskogene som er meldt for hogst i perioden. Det er derfor grunn til å tro at det er store mørketall hva gjelder tap av områder med truede arter som følge av hogst i Oslomarka. For det første er flere områder hogget umiddelbart etter kommunens godkjenning, slik at NOAs kartleggere har møtt en skog uten trær. Til tross for en klagefrist på 3 uker, er det ikke noe som hindrer umiddelbar oppstart når tillatelsen er gitt. For det andre meldes mange hogster inn i vinterhalvåret, når tykt snødekke gjør det svært vanskelig, eller umulig, å kartlegge arter på bakkenivå. For det tredje har NOA begrensede ressurser til å gjennomføre kartlegging innenfor den korte tiden som er til rådighet før hogst.
- Generelt er kartlegging av truede arter i stor grad basert på innsatsen til frivillige kartleggere og for øvrig helt prisgitt varierende rammer og prioriteringer for offentlige tilskuddsordninger.⁵
- NOAs erfaringer stemmer overens med funnene i rapporten "Sviktende kunnskapsgrunnlag i skog" fra 2019, der systematiske undersøkelser av 1 000 km² skogsnatur viser at skogbrukets MiS-registreringer fanger opp kun 1/7 – altså 14 prosent – av det skogsarealet uavhengige biologer avgrenser som særs viktig for bevaring av naturmangfoldet.⁶

Dette betyr at viktige livsmiljøer for truede arter i Oslomarka ødelegges av flatehogst som en direkte konsekvens av manglende kunnskap om naturverdiene. I stortingsmeldingen "Natur for livet" understreker Regjeringen (s.10) "en kunnskapsbasert forvaltning er en av grunnsteinene i naturmangfoldloven. God kunnskap er nødvendig som grunn-

4 Monark - Miljøvern og bevaring av naturmangfold (2020). *Artsfunn i marka* (epost til Monark 12.08.2020)

5 Sabima (2020). *Søk kartleggingsmidler*. Tilgjengelig fra: <https://www.sabima.no/kartlegging/kartleggingsmidler/> (lest 20.10.2020)

6 Blindheim, T., Thylén, A. og Reiso, S. 2019. *Sviktende kunnskapsgrunnlag i skog*. BioFokus-rapport 2019-11. Stiftelsen BioFokus. Tilgjengelig fra: <http://lager.biofokus.no/biofokus-rapport/biofokusrapport2019-11.pdf> (Lest: 20.10.2020)

lag for god forvaltning og valg av tiltak for å nå nasjonale og internasjonale mål for naturmangfold.”⁷ Forvaltningen av skog i Oslomarka er et eksempel på manglende samsvar mellom politiske beslutninger og praktisk forvaltning.

2. Skogoppsynet evner ikke å bruke lovverket til å beskytte Oslomarkas natur- og opplevelsesverdier

Meldeplikten for hogst i Oslomarka medfører at skogoppsynet, ved kommunenes landbrukskontorer må fatte vedtak om godkjent hogst for hvert enkelt hogstområde. Forut for godkjenning av hogst må derfor skogoppsynet vurdere den innmeldte hogsten etter bestemmelser i blant annet naturmangfoldloven og markaforskriften.

Naturmangfoldloven (nml.)

Naturmangfoldlovens formål er *at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern (...).*

Skogoppsynet praktiserer imidlertid kun en rutinemessig og overfladisk vurdering av bestemmelsene i naturmangfoldloven. NOA har gjentatte ganger klaget på det vi mener er feilaktig eller manglende vurdering av forvaltningsprinsippene i naturmangfoldloven. **Samtlige klager har blitt avslått.**

- § 7 Prinsipper for offentlig beslutningstaking i §§ 8 til 12: Forvaltningsorganene vurderer at kravet til kunnskapsgrunnlag etter nml. § 8 er oppfylt ved å gjøre søk i offentlige kartdatabaser og gjør derfor som hovedregel ingen vurderinger av de øvrige forvaltningsprinsippene i nml. §§ 9 til 12. Dette til tross for at nml. § 7 pålegger at nml. §§ 8 til 12 **skal** vurderes ved alle offentlige vedtak, og at vurderingen **skal** komme tydelig frem i saksbehandlingen.
- § 8 Kunnskapsgrunnlaget: Klager med bakgrunn i NOAs funn av truede arter medfører

som hovedregel hensynssoner rundt artene, men det gis ingen innrømmelser av at kunnskapsgrunnlaget forut for vedtaket var utilstrekkelig og det kreves ikke nye registreringer.

- § 9 Føre-var-prinsippet: Når NOA krever utsettelse av hogst og ny kartlegging, basert på at skogens alder og struktur tyder på stort potensial for truede arter, tillates likevel hogst med begrunnelse at det eksisterende kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig.
- § 10 Økosystemtilnærming og samlet belastning: Når NOA krever hogstnekt av biologisk verdifull gammelskog med bakgrunn i den samlede belastningen av flatehogst og ensartet kulturskog i området, tillates likevel hogst - uten dokumentert begrunnelse, eller med begrunnelse at MiS-registreringenes nøkkelbiotoper ivaretar artenes behov for livsmiljøer.
- § 12 Miljøforsvarlige teknikker: Når NOA krever redusert tømmeruttak gjennom andre hogstformer enn flatehogst, for å ivareta livsmiljøet for truede arter, tillates likevel flatehogst med økonomisk lønnsomhet for skogeier som utslagsgivende begrunnelse.

Dette betyr at artenes langsiktige overlevelse er overlatt til de avsatte nøkkelbiotopene etter skogbrukets egne miljøregistreringer (MiS). Forvaltningsorganene imøtekommer ikke krav om ny kartlegging og svarer i liten grad eller med udokumenterte begrunnelser på NOAs klager på hvordan naturmangfoldlovens forvaltningsprinsipper er vurdert.

«Fylkesmannen er uenig med NOA i at andelen gjenværende naturskog gjør at hogsten vil medføre ekstra belastning for økosystemet.»⁸

Markaforskriften

Markaforskriftens formål er å sikre at **utøvelse av skogbruk i Marka bidrar til å bevare og utvikle områdets kvaliteter knyttet til friluftsliv, naturmiljø, landskap, kulturminner og vannforsyning.**

Likevel godkjennes flatehogst i viktige områder for friluftsliv og biologisk mangfold (“naturmiljø”),

⁷ St.meld. Nr. 14 (2015-2016). *Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold*. Oslo: Klima- og miljødepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/902deab2906342dd823906do6edo5db2/no/pdfs/stm201520160014000dddpdfs.pdf> (Lest 13.10.2020).

⁸ Fylkesmannen i Oslo og Akershus (2018). *Vedtak – klage på kommunalt vedtak om foryngelseshogst i marka på gbnr. 109/1 i Bærum kommune*. (Brev til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 18.11.2018)

eller det godkjennes flatehogst med minimale hensynssoner rundt funn av truede arter.

- NOA har gjentatte ganger klaget på og bedt om forklaring på hvordan flatehogst – av skog som ikke tidligere er flatehogget, og hvor det er påvist funn av truede arter – kan *bevare og utvikle områdets kvaliteter knyttet til naturmiljø*. Alle klager avslås, med begrunnelse at MiS-registrens nøkkelbiotoper ivaretar naturmiljøet.
- NOA har gjentatte ganger klaget på og bedt om forklaring på hvordan flatehogst – av skog som ikke tidligere er flatehogget og har store opplevelsesverdier – kan *bevare og utvikle områdets kvaliteter knyttet til friluftsliv og landskap*. Med **ett unntak** (for to hogstområder), er alle klager avslått. Forvaltningen gir ingen faglig begrunnelse for sine vurderinger.

Dette betyr at forvaltningsorganene mener at flatehogst – i skog som ikke tidligere er flatehogget – ikke har noen innvirkning på markas kvaliteter knyttet til friluftsliv, landskap og naturmiljø. Tross at:

- Det blir stadig mindre igjen av den skogen som ikke tidligere er flatehogget; kun 11 %⁹ av den produktive skogen i Oslomarka er ikke tidligere flatehogget.
- Den viktigste enkeltårsaken til den store andelen truede arter i skog er moderne skogsdrift i form av flatehogster.¹⁰
- Studier av publikums preferanser for skog, viser at de skogstrukturer og landskap som følger av flatehogst er dårlig likt.¹¹

«Fylkesmannens helhetlige vurdering er at hogst etter de føringer angitt i kommunens vedtak og dette vedtak ikke medfører vesentlige ulemper for friluftsliv, naturmiljø, landskap, kulturminner

eller vannforsyning og er således i tråd med markaforskriftens intensjon.»¹²

3. Skogoppsynets mandat er å legge til rette for, ikke begrense, skogbruket

Forvaltning av markaforskriftens meldeplikt for hogst er lagt til kommunenes landbrukskontorer.

Forvaltning av klager på godkjent hogst er lagt til landbruksavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Viken. Fylkesmannens oppgaver innenfor skogbruk *er knyttet til den langsiktige forvaltningen av skog som ressurs for lønnsom næringsvirksomhet*.¹³

Forvaltningsorganenes mandat knyttet til skogbruket, gir seg tilsynelatende utslag i en tydelig næringsvennlig forvaltning:

1. Fravær av kartfestede miljøregistreringer i hogstområdet gjør det enkelt å godkjenne hogst og overse opplagte miljøverdier. Områder som er godkjent for flatehogst, der NOA i ettertid har funnet truede arter, har gjennomgående en alder og struktur som tilsier at området burde vært kartlagt ytterligere før godkjenning ble gitt. Miljøverdiene gjenkjennes ikke av skogoppsynet, noe som reiser spørsmål ved deres biologiske kompetanse.
2. Ny kunnskap avvises eller bagatelliseres. Tross gjentatte funn av truede arter i de siste gjenværende gammelskogene, insisteres det på at kunnskapsgrunnlaget forut for beslutningene er godt nok og at det ikke er behov for nye registreringer.

9 Eriksen, R. (2017). *Data fra Landskogstakseringen*. (e-post til Rune Eriksen 20.10.2017).

10 Artsdatabanken (2015). *Status for truga arter i skog*. Tilgjengelig fra: <https://artsdatabanken.no/Rodliste/StatusSkog> (Lest 20.10.2020)

11 Frivold, L.H. og Gundersen, V. (2009). *Skog for folk flest – en gjennomgang av kvantitative spørreundersøkelser fra Norge, Sverige og Finland*. INA fagrapport 13/2009. Tilgjengelig fra: https://statico2.nmbu.no/mina/publikasjoner/mina_fagrapport/pdf/mif13.pdf (Lest: 20.10.2020)

12 Fylkesmannen i Oslo og Viken (2020). *Svar på klage på godkjent foryngelseshogst i Marka- gbnr. 99/13 i Rælingen kommune*. (Brev til Thomas Noer 8.10.2020)

13 Fylkesmannen i Oslo og Viken (ukjent år). *Skogbruk*. Tilgjengelig fra: <https://www.fylkesmannen.no/oslo-og-viken/landbruk-og-mat/skogbruk> (Lest 20.10.2020).

3. Krav om vurdering av hogstenes samlede belastning eller hogstområdets betydning i landskapsøkologisk perspektiv besvares ikke. Ved funn av truede arter tas det kun hensyn i umiddelbar nærhet (radius 30 m) (se figur 4). Hver hogst vurderes for seg. Det gjøres ingen vurdering av hva som er fornuftige miljøhensyn i et landskapsøkologisk perspektiv i det enkelte tilfellet. Det gjøres heller ingen vurderinger av den totale belastningen av tidligere, planlagte og fremtidige hogster i området.

4. Krav om andre hogstformer enn flatehogst blir ikke reelt vurdert. Skogoppsynets vurderinger av alternativer til flatehogst er overfladiske og dårlig begrunnede. Som oftest godtas skogeiers argumenter uten videre diskusjon. Kompetanse på andre hogstformer er mangelfull og det er generelt liten vilje til å *tilstrebe et fleretasjet skogbilde* i samsvar med markaforskriftens mål (§3-1).

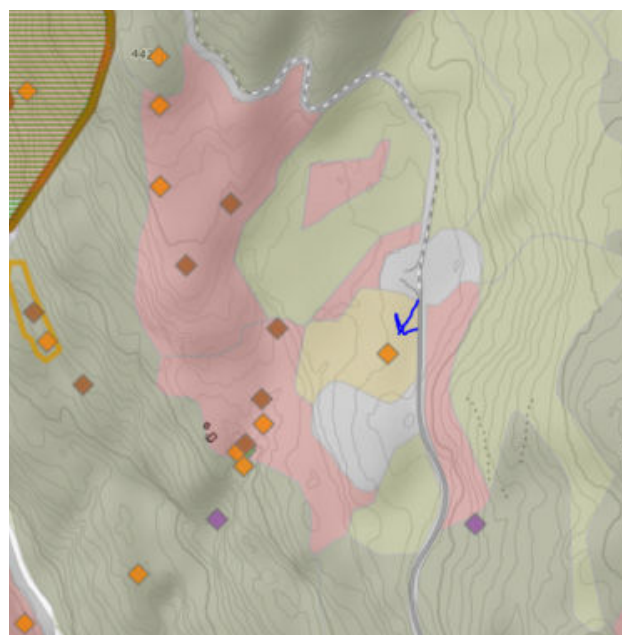
Det må her presiseres at landbrukskontorene for Ringerike/Hole og Nordre Follo i enkelte tilfeller pålegger andre hogstformer enn flatehogst, men andelen lukket hogst utenfor Oslos kommuneskoger utgjør likevel normalt under 5 % av det årlig meldte hogstarealet (se figur 2).

5. Opplevelsesverdien knyttet til det eksisterende skogbildet tillegges ingen vekt. Hensyn til fri-

luftsliv og naturopplevelse begrenses til å ivareta fremkommeligheten under og etter hogst; rydde stier og løyper for hogstavfall etter drift, unngå eller reparere kjøreskader. Skogoppsynet ser helt bort i fra hvilken betydning det eksisterende skogbildet har for naturopplevelse og friluftsliv og hvordan naturopplevelsen påvirkes av hogstenes utforming. Skogoppsynet vurderer heller ikke den samlede belastningen for friluftsliv og naturopplevelse i Oslo-marka av at stadig flere områder flatehogges.

6. Markaorganisasjonene involveres ikke i beslutningsprosessene. I følge naturmangfoldloven § 8 annet ledd, skal myndighetene legge vekt på *“kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen (...)”*. NOA og andre markaorganisasjoner har arbeidet aktivt med bevaring av og kunnskapsformidling om marka i flere tiår, uten at denne kunnskapen brukes av forvaltningen.

Dette betyr at NOAs og andre markaorganisasjoners klager - på konsekvenser av godkjente hogster for truede arter og naturopplevelse - blir vurdert av et forvaltningsorgan som har som hovedoppgave å legge til rette for skogbrukets næringsinteresser, og som mangler vilje og kompetanse til å vurdere konsekvensene for biologisk mangfold, friluftsliv og naturopplevelse i sine vedtak.

Figur 4. Sør for Heikampen fant NOA 7 truede arter og 5 nær truede arter i et område godkjent for flatehogst (vist som prikker på bildet til høyre). Fylkesmannens vurdering av økosystembasert forvaltning er å sette vilkår om 30 m hensynssone rundt funn av truede arter, hvilket ofte resulterer i helt eller delvis isolerte, små øyer av skog (venstre). (Foto: NOA / Kilden.nibio.no)

Overordnede konklusjoner – hogst i Oslomarka

1. Situasjonen for Oslomarkas naturmangfold er dramatisk.

Som følge av lavere hogstintensitet utgjør de indre og nordlige delene av marka en kjerneregion for en rekke truede arter. De artsrike områdene her kan – dersom de bevares – bidra til at artene på nytt kan spre seg til mer påvirkede områder lenger sør. Men de omfattende flatehogstene og etterfølgende gjenplantning til tette granplantasjer truer dette mangfoldet av sjeldne arter. Det er nå mindre enn 11 % av skogen i marka som har unngått flatehogst. Skogoppsynets praktisering av regelverket forhindrer en overgang til mer miljøvennlige hogstformer. Flatehogst er nær enerådende i marka, utenom i Oslos kommuneskoger. Årlig snauhogges det i gjennomsnitt 10 km² (se tabell 1, jf. figur 2), tilsvarende 1 400 fotballbaner.

2. Skogforvaltningen er ikke kunnskapsbasert.

Skogen i Oslomarka er ikke systematisk undersøkt av biologer. Forvaltningen baseres kun på næringsens egen kunnskapsinnhenting. Flere rapporter viser at disse registreringene (Miljøregistrering i skog – MiS) bare finner brøkdeler av de reelle naturverdiene i området. Dette bekreftes av stadige funn av truede arter, viktige naturmiljøer og miljøkvaliteter som opplagt skulle vært fanget opp i skogbrukets registreringer, men som ikke er det.

Den samlede belastningen og hogstenes innvirkning på landskapsøkologiske sammenhenger, som f.eks. arters behov for et visst areal med egnet livsmiljø for å overleve, korridorer og «hoppesteiner» til nærliggende områder etc. blir aldri reelt vurdert. Påvisning og dokumentasjon av manglende kunnskapsgrunnlag, samt naturmangfoldlovens bestemmelser om «føre var» ved mangel på kunnskap, ignoreres.

3. Skogoppsynets fortolkning av lovverket gir en ensidig næringsrettet forvaltning av markaskogene, i strid med lovverkets intensjoner og formål.

Skogoppsynet har anlagt en ensidig næringsvennlig fortolkning av lovverket. Oslomarkas særstatus, med egen forskrift etter skogbruksloven, markaloven og mange politiske føringer gir ikke påvisbare forskjeller mellom skogbehandlingen i marka og i resten av landet. Regelverket sier at skogbruket skal bidra til at Oslomarkas kvaliteter for friluftsliv og naturopplevelse skal bevares og videreutvikles. Forvaltningens svar er mer flatehogst.

4. Markaforskriften for skogbruk er ikke tilpasset markaloven og naturmangfoldloven, og ivaretar ikke nødvendige hensyn til friluftsliv og naturmangfold.

Stortinget forutsatte i 2009 en tilpasning til markalovens formål og intensjoner¹⁴. Det har ikke skjedd. Oslo og Omland Friluftsråd (OOF) og NOA har levert (2009) et gjennomarbeidet, fullstendig utkast til ny forskrift til LMD, basert på ulike offisielle føringer¹⁵. Innspillet er ikke besvart eller kommentert.

5. Skogoppsynet har manglende kompetanse på biologisk mangfold, friluftsliv og naturopplevelse.

Det er uakseptabelt at det er personell uten inngående kunnskap om friluftsliv, naturopplevelse og biologisk mangfold som skal foreta avveiningene mellom næringsvirksomhet og miljø. Skogoppsynet mangler kompetanse på vurdering av hogstene opp mot naturmangfoldlovens bestemmelser om bærekraftig bruk av naturmangfoldet. Oppsynet har heller ikke nødvendig kompetanse til selv å vurdere naturverdier eller opplevelsverdier, slik disse defineres i forarbeidene til markaloven¹⁴.

¹⁴ Ot.prp. nr. 23 (2008-2009). *Om lov om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven)*. Klima- og miljødepartementet.

¹⁵ Oslo og Omland Friluftsråd og Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (2009). *Forslag til ny forskrift for Oslomarka etter skogbruksloven*. (upublisert materiale).

6. Skogoppsynets rolleforståelse umuliggjør bevaring av miljøverdiene i Oslomarka.

Skogoppsynet på kommune- og fylkesnivå bemannes av personer med skogbruksutdanning. Oppsynets oppgave er knyttet til den langsiktige virkesproduksjonen. Rollen som både næringens hjelpere og veiledere, og som kontrollorgan og vokter av samfunnets samlede interesser, er i praksis umulig. Det er derfor uakseptabelt at det er landbruksmyndighetene alene som vurderer og avgjør hogstmeldinger i Oslomarka.

7. Lokalkunnskap og de miljøfaglige kunnskapsmiljøene blir ikke benyttet i forvaltningen.

Det er innspill fra grasrota som i de fleste tilfeller redder uerstattelige naturverdier fra allerede godkjente hogster. Lokalt rundt hele Oslomarka finnes enkeltpersoner og foreninger med detaljkunnskap om naturforhold og -verdier og om den lokale bruken av områdene. Denne kunnskapen kunne vært en betydelig ressurs for forvaltningen, dersom den hadde blitt benyttet. Det finnes imidlertid ingen rutiner eller praksis for å involvere disse i forkant av hogstgodkjenning.

9 år gammel plukkhogst sør for Skjennungsstua. Slik vil vi ha mer av! Foto: GA, NOA

DETTE MÅ GJØRES FOR MARKANATUREN

- Naturvernforbundet krever at all gammel skog i Oslomarka (> 70 år) underlegges **systematisk og næringsuavhengig naturkartlegging**, og at hogster ikke gis tillatelse før resultatene fra registreringene foreligger.
- Naturvernforbundet krever at det nedsettes en **fagbiologisk ekspertgruppe** for å vurdere Oslomarkas økologiske tilstand og den samlede belastningen av flatehogster og industriskog, samt utarbeide et utkast til en **landskapsøkologisk plan for marka**.
 - Det må ikke gis tillatelse til hogst i *de siste naturskogene* før en slik plan foreligger.
- **Markaforskriften** etter skogbruksloven må **revideres**, slik at intensjonene og formålene i forskriften, naturmangfoldloven, markaloven og miljøinformasjonsloven kan nås i praksis. Oslomarkas betydning for friluftsliv, naturopplevelse og naturbevaring må være styrende for revisjonen, og OOF og NOAs forslag til endringer fra 2009 må legges til grunn¹⁶. Gjennomhogst («plukkhogst») må innføres som foretrukket hogstmetode, og avvik må begrunnes og konsekvensvurderes.
- Skogoppsynet må innhente **fagkompetanse på biologisk mangfold og naturopplevelse ved vurdering av hogstsøknadene**, og ekspertenes vurderinger må framgå av godkjenningsvedtakene.
 - Landskapsøkologiske prinsipper må legges til grunn ved vurdering av samtlige hogster. Omlegging til naturnære hogstformer og/eller restaurering av ensartet kulturskog må pålegges der det er nødvendig for å sikre biologisk mangfold.
 - Kommunenes miljøfaglige kompetanse må involveres forut for alle kommunale vedtak om hogst.
 - Fylkesmannens miljøvernavdeling og uavhengig fagkompetanse må bringes inn i behandlinger av klager på vedtak om godkjenning av hogster, der disse klagen angår biomangfold, friluftsliv og naturopplevelse
- **Alle hogstsøknader** fra Oslomarka **må legges ut på en åpen nettside med tre ukers frist for allmennheten** til å komme med merknader og innspill. Også godkjenningsvedtakene må legges ut på nettsiden, med tre ukers klagefrist. Hogster kan ikke startes i denne perioden.

NOA vil bringe våre erfaringer inn for Sivilombudsmannen, med en henstilling om å vurdere skogforvaltningens praksis i Oslomarka opp mot lovverkets intensjoner og formål – og de enkelte lovbestemmelsene.

Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus